

De Kruimels van de tafel (Mt. 15, 21-28. Mc. 7, 24-30)

Bezinning op vormings- en ontmoetingsdag voor schoolpastoraal SO

Goede vrienden

Ook ik wil jullie welkom heten op onze tweejaarlijkse ontmoetingsdag. Maar allereerst ook - bij het begin - een woord van dank dat jullie met pastoraal op school bezig bent; een woord van dank dat jullie er vandaag een woensdagnamiddag voor vrijhoudt en ook dank aan de directies die jullie deze voormiddag wilden vrij-roosteren en aan de collega's die inspringen.

Goede vrienden, de leden van de Diocesane Werkgroep kozen als thema voor vandaag: 'De kruimels van de tafel'.

Ik denk niet dat zij hiermee refereren naar een lied van Bono uit 2004¹. Ofschoon, het best zou kunnen. De nummers van U2 zitten immers vaak vol verwijzingen naar Bijbelse thema's, waaruit de christelijke achtergrond van de zanger blijkt. Het nummer '*Crumbs from your table*' is een aanklacht, waarin de Westerse wereld wordt geplaatst tegenover ontwikkelingslanden. Bono heeft in Afrika armoede en ellende gezien. Vanuit het gezichtspunt van Afrika zingt hij: '*Ik wacht op de kruimels van jouw tafel*'. De kruimels die het Westen over heeft... Het zou dus wel best inpasbaar zijn op onze vormingsdag.

---

¹ *Crumbs from Your Table* in het album *How to Dismantle an Atomic Bomb* van de Ierse popgroep U2. <https://www.youtube.com/watch?v=6Pi7JFn1Cyg>

Toch is de keuze van de Werkgroep voor dit thema directer gelinkt met een jullie ongetwijfeld bekend evangeliefragment dat wij vinden bij Marcus² en iets meer uitgewerkt bij Mattheüs.

VERRASSEDE BLIJDE BOODSCHAP³

“Voordat Jezus vertrekt richting Tyrus en Sidon⁴, heeft hij een aanvaring met Farizeeën en Schriftgeleerden - over zuiverheid. Omdat de leerlingen van Jezus hun handen niet wassen wanneer zij brood eten, zondigen ze tegen de reinheidstraditie. Zo wordt ‘rein en onrein’ toegepast op de buitenkant. Maar Jezus past het toe op de binnenkant. Op onze houding tegenover andere mensen. Wie noemen wij rein en wie onrein? Wie achten wij zuiver en wie besmet? Met wie willen wij contact en wie mijden wij als melaatsen? De wereld van de Farizeeën bestaat uit vromen en goddelozen, Gods kinderen en heidenen. Wie zich houden aan hun regels, die horen erbij - ook voor God; en de rest gaat helaas verloren.”

En Jezus, hoe stelt hij zichzelf op?

En weer vertrok Jezus; hij week uit naar het gebied van Tyrus en Sidon. Plotseling klonk de roep van een Kanaänitische vrouw die uit die streek afkomstig was: ‘Heb medelijden met mij, Heer, Zoon van David! Mijn dochter wordt vreselijk gekweld door een demon.’ Maar hij keurde haar geen woord waardig. Zijn leerlingen kwamen naar hem toe en vroegen hem dringend: ‘Stuur haar toch weg, anders blijft ze maar achter ons aan schreeuwen.’ Hij antwoordde: ‘Ik ben alleen gezonden naar de verloren schapen van het volk van Israël.’ Maar zij kwam dichterbij, wierp zich voor hem neer en zei: ‘Heer, help mij!’ Hij antwoordde: ‘Het is niet goed om de kinderen hun brood af te nemen en het aan de honden te voeren.’ Ze zei: ‘Zeker, Heer, maar de honden eten toch de kruimels op die van de tafel van hun baas vallen.’ Toen antwoordde Jezus haar: ‘U hebt een groot geloof! Wat u verlangt, zal ook gebeuren.’ En vanaf dat moment was haar dochter genezen.⁵

² Mc. 7, 24-30; Mt. 15, 21-28.

³ Dr. Gert M. Landman, Opstandingskerk De Bilt, 15 augustus 2010.

⁴ Ten Noorden van het ‘Galilea van de heidenen’ waarvan Jezus afkomstig was; ten Noorden van Israël (huidig Libanon).

⁵ Mt. 15, 21-28.

“Hij vertrok – zo vertellen ons de evangeliën - hij week uit. Weg van de Farizeeën met hun indelingen in rein en onrein, behouden en verloren. Hij vertrekt naar een streek buiten Israël. En zie, een vrouw van daar roept Jezus aan: ‘Heb medelijden met mij, Heer, Zoon van David; mijn dochter is bezeten’.

Zoon van David - ze spreekt Hem aan met de officiële joodse Messiastitel. Maar Jezus geeft deze heidense vrouw niet eens antwoord. Als ze blijft roepen, zeggen de leerlingen: stuur haar toch weg.. Dat kan ook betekenen: genees die dochter gauw even, maak haar los van die kwellende demon, dan ben je ook van die schreeuwende vrouw af. Maar Jezus zegt: ‘Ik ben alleen gezonden naar de verloren schapen van het volk van Israël’.

Wat krijgen we nu? Wil Hij ook alleen maar met zijn eigen soort te maken hebben?

Maar de vrouw laat zich niet afschepen. Ze komt nader, valt voor Hem neer en zegt: ‘Heer, help mij!’

Dan beledigt Jezus haar. Hij zegt: moet ik dan de kinderen hun brood afpakken en het aan de honden voeren? Maar de vrouw is niet beledigd. Honden, een scheldnaam voor heidenen, het deert haar niet. Niet haar trots staat voorop, maar haar dochter die psychisch zo ziek is. En ze vangt Jezus op zijn eigen woorden. ‘O ja, de honden: die eten toch de kruimels die van de tafel van de Heer vallen? De kinderen komen toch niets te kort wanneer de honden ook iets krijgen? Ze doorbreekt de geslotenheid van de eigen groep, van ‘wij’ tegenover ‘zij’, en van de angst van elke bevoorrechte groep: als die en die allemaal ook hun portie moeten hebben, wat blijft er dan over voor ons?

Jezus wordt op zijn eigen woorden gevangen. De Kanaänitische vrouw trekt Hem, de joodse man, over de streep. Uiteindelijk is er maar één ding dat telt: geloof. Vrouw, zegt Hij, groot is je geloof, wat je verlangt zal ook gebeuren. Deze vrouw gelooft in de God van Israël en in Jezus als Heer, als Zoon van David. Zij krijgt deel aan het brood dat voor de kinderen bestemd was. De heidenen delen in wat Israël geschonken is, de grenzen gaan open, en het is een vrouw die dat bij Jezus te weegbrengt.”

Kruimels van de tafel op school⁶

Goede vrienden, moeilijk, bijzonder moeilijk je zomaar bewegen in een wereld van verschil. Het is als een kleuter die voor het eerst een stapje zet op de speelplaats van de lagere school, of als een tiener bij zijn/haar overgang naar het middelbaar: een chaotisch door elkaar lopen van groot en klein, schreeuwen, roepen en joelen. Of vergelijk met die nieuwe leerkracht die voor het eerst de leraarskamer binnenstapt... Het on-vertrouwde creëert onzekerheid, onveiligheidsgevoel.

---

⁶ Bezinning en gebed geschreven voor *Leeftocht*, februari 2004 (VSKO).

De dagdagelijkse wereld waarin we leven is pluralistisch. Daar kies je niet voor, dat is feitelijk zo! Dat 'zie' je, willens nillens. De huidskleur, de leef-cultuur maken die wereld van verschil onloochenbaar zichtbaar. Dat 'hoor' je ook. Een smeltkroes van talen.

Die feitelijkheid is onze werkelijkheid. In sommige scholen radicaler dan in andere. De grote uitdaging en aartsmoeilijke opdracht is: hoe leven we ermee?

Maar bovendien is er ook een meer 'verborgen' pluralisme dat je minder hoort en ziet: de feitelijke veelkleurigheid van waarden en normen, van levensbeschouwing, van zingevende grond. Dat leeft bijna verdrongen, allerindividueelst geborgen in het binnenste van elkeen, onbespreekbaar. Die pluraliteit leeft in élke school, ook daar waar huidskleur, taal en cultuur amper het verschil uitmaken. En ook hier: hoe leven we ermee?

Terug naar onze speelplaats van trekken en duwen, spelen en ravotten...

Zie je ze nog die eerste dag in hun nieuwe omgeving? Je hebt er die schroomvol als enkeling langs de kant blijven staan. Zij wagen zich (nog) niet aan het onbekende. Zij kijken hulpeloos uit naar een vertrouwd gezicht en wachten eindeloos lang, tot er vanuit den hoge orde wordt geschapen: een bel en een leerkracht die het chaotisch gewriemel tot stilte noopt, tot orde brengt.

Of die anderen die – bedremmeld - in vele kleine groepjes van bekenden als gelijkgestemden samenklitten. De open bedreigende speelplaatsruimte - die vreemde wereld van verschil – verliezen zij aldus uit het oog en binnen die kring van vertrouwen overleven zij.

Dan heb je ook nog anderen die - niet verweesd - onmiddellijk aan 't ravotten gaan en zich spelenderwijze allerlei nieuwe vrienden maken..., een zegen voor zovelen!

Ook in de wereld van (zichtbare en onzichtbare) verscheidenheid die een school is, kan je als personeelslid het verschil ervaren als een bedreiging. Je kan dan hulpeloos uitzien naar een ingreep vanuit den hoge, van directie, schoolbestuur of inrichtende macht die de krijtlijnen van een christelijk opvoedingsproject tekenen, die de identiteit van de school poneren en van jou serene gehoorzaamheid en loyaliteit verwachten. Maar dan vergaat het verschil; pluralisme wordt 'gedogen', maar gaat verloren.

Je kan ook groep vormen met gelijkgezinden, pastoraal-geloofsbewogen mensen; op adem komen, levenskracht opdoen, je voeden aan een levensbron. Prachtig als je je er niet in opsluit om te overleven. Als je oog blijft hebben voor het verschil, als je ermee verbonden blijft. Zo niet word je onvruchtbaar, opgesloten in een getto.

In de wereld van vandaag wil het katholiek onderwijs geen getto-school zijn. Het wil een oefenschool zijn waarin het verschil niet ervaren wordt als bedreiging, maar als een kans tot ontmoeting. In het gewone leven, de burgerlijke maatschappij van elke dag wordt pluralisme gemakkelijks-halve herleid tot tolerantie: ik verdraag de andere voor zover zijn anders-zijn mij niet stoort, ik respecteer de andere voor zover zijn verschillend-zijn mij niet deert. Verschil wordt eigenlijk niet gewaardeerd, maar herleid tot wat algemeen aanvaard is. Zo scheidt de hedendaagse maatschappij orde.

Er was natuurlijk een tijd dat het nog erger was, dat het verschil werd beladen met een vijandbeeld. Orde werd geschapen door het verschil met alle zonden van Israël te beladen. Jezelf definiëren, de eigen identiteit vinden kon slechts door een eigen huis, een eigen cultuur te bouwen. Die eigenheid werd bewaard, beschermd door 'grenzen' te trekken, door 'af te lijnen', door een andere mens, een

andere stam, een ander volk tot 'vreemd' of 'vijand' te maken: de 'eigen-volk-eerst'-gedachte. 'Immigratie' werd dan 'inval'. De 'vreemde' werd dan 'barbaar'. De Bijbelse verhalen zijn hiervan concrete getuigen. Maar tijden gaan en keren.

BESLUIT

Marcus en Mattheüs vertellen ons dit merkwaardig verhaal over een niet-joodse vrouw die naar Jezus toekwam met de vraag haar dochtertje van een onreine geest te verlossen. Jezus die zich als jood voor zijn volk gezonden weet, wijst haar vanuit die 'eigen-volk-eerst'-gedachte af. Maar de vrouw houdt aan, repliceert, argumenteert en Jezus luistert... Hij overstijgt zijn oorspronkelijke overtuiging, bekeert zich, keert het tij en geneest het dochtertje... De dialoog met die 'vreemde' vrouw bracht Jezus dichterbij zijn eigen identiteit: Gods liefde en zijn zorg om mensen is er voor allen en beperkt zich niet tot een gesloten groep!

7

Een christen op school waagt zich aan het open gesprek over normen en waarden en zingevende grond. Hij haalt het 'verborgen' pluralisme naar boven: een schroomvol gesprek, een veelkleurige groep van collega's, christenen, niet langer christenen, agnosten, humanisten, joden, moslims... Hun stem mag niet doven. Pas zo kom je tot je recht, als je gewaardeerd wordt in je diepste levensovertuiging, je gezindheid, je zingevende grond, je diepste verschil.

De katholieke school zou een oefenplaats moeten kunnen zijn voor dit gesprek, in de leraarskamer en in de klas, over de dagdagelijkse faits divers. Zo zal zij tevens een unieke dienst zijn aan de maatschappij van vandaag.

---

⁷ RIEN POORTVLIET, *Hij was een van ons*. Uitgeversmaatschappij J. H. Kok-Kampen. ISBN 90 242 2156 0.

GEBED

Gij, onnoembare
die wij toch maar 'God' noemen,
wij bidden U :

zegen ons met kracht:
dat wij elkaar dragen, verdragen,
ondersteunen,
bemoedigen;

zegen ons met ontvankelijkheid:
dat wij ons
de diepgang in het leven
eigen maken;

zegen ons met durf:
dat wij grenzen van angst
overschrijden,
de ander als ander ontmoeten;

zegen ons met eerbied:
dat wij kunnen luisteren
naar de ernst van andere verhalen,
de zingevende grond uit de vreemde;

zegen ons met moed:
dat wij durven spreken,
samenspreken,
vanuit een diep geborgen geloof;

zegen ons met geduld:
dat wij het ritme van elke jongere
die ons is toevertrouwd,
eerbiedigen;

zegen ons met uw genade:
dat wij blijde getuigen kunnen zijn
van uw liefdevolle zorg
voor al wat bestaat.